

Saksnr.: 2012/2444
Løpenr.: 83371/2015
Klassering: 072
Saksbehandler: Knut Johan Rognlien

Møtebok – Saksframlegg

| Behandlet av | Møtedato | Utvalgssaksnr. |
|-----------------------|------------|----------------|
| Styret i Østfoldhelse | 11.11.2015 | |
| Opplæringskomiteen | 17.11.2015 | |

Status på arbeidet med Inkluderende Østfold (2014-2016)

Vedlegg

Ingen.

Bakgrunn for saken

I januar 2013 ble det sendt en søknad til Helse- og omsorgsdepartementet på inkluderende Østfold. NAV Østfold, Fagforbundet i Østfold, LO Østfold, Moss kommune, Østfoldhelse, Home-Start Familiekontakten, Landsgruppen for helsesøstre i Østfold, Høgskolen i Østfold, Ungt Entreprenørskap i Østfold, INSPIRIA science center, Østfold fylkeskommune og kommunene Sarpsborg og Fredrikstad sto bak. Egenandeler inkludert, hadde det treårige prosjektet en ramme på kr. 105 millioner kroner. Helsedirektoratet anbefalte at søknaden på 15 millioner per år skulle innvilges, men den fikk ikke støtte i departementet. Det ble besluttet at inkluderende Østfold skulle gjennomføres i en moderert versjon. Det innebar at prosjektets overordnede ide om at Inkluderende Østfold skulle fremskaffe mer forskningsbasert kunnskap om med hvilken kraft en region må gå inn med for å lykkes med å redusere sosiale ulikheter i helse – utgikk.

De opprinnelige partnerne som tok del i utformingen av søknaden ble etter avslaget invitert til et oppfølgingsmøte for å vurdere hvordan Inkluderende Østfold burde følges opp. Etter en anbefaling fra Østfoldhelse og OKH, ble det besluttet å arbeide for å realisere følgende delprosjekter innenfor paraplyen Inkluderende Østfold:

1. Systematisering av arbeid med sosiale ulikheter i helse
2. Innsats rettet mot arbeidslivet
3. Prosjekt Grytidlig innsats
4. Byutvikling for å redusere sosiale ulikheter i helse
5. Ung frivillighet og demokratiutvikling
6. Helsefremmende barnehager, grunnskoler og videregående skoler

Det ble ikke avsatt midler til oppfølgingen, slik at en del av prosjektet har handlet om å sikre finansiering av arbeidet.



Styret i Østfoldhelse er styringsgruppe for Inkluderende Østfold.

Fakta

I realiseringen av delprosjektene er også flere partnere enn de som tok del i utformingen av Inkluderende Østfold blitt invitert til å delta. Ikke minst er alle kommunene gitt anledning til å være med. Foruten fylkeskommunen er følgende partnere involvert i et eller flere av delprosjektene: Trøgstad, Våler, Moss, Råde, Fredrikstad, Sarpsborg, Marker, Rygge, Rakkestad, Halden, Aremark, Askim, Inspiria, Ungt Entreprenørskap, KoRus Øst, Nav Østfold og Høgskolen i Østfold. I tillegg har Helsedirektoratet og Fylkesmannen i Østfold vært hjelpelige med å delfinansiere arbeidet.

Status på delprosjektene er som følger:

1. Systematisering av arbeid med sosiale ulikheter i helse

Delprosjektet handler om å kvalitetssikre at de mange enkeltstående initiativ som gjøres for å redusere sosiale ulikheter i et fylke, sees bedre i sammenheng og trekker i samme retning med sikte på å sannsynliggjøre resultater. Folkehelseloven av 2012 har indirekte bidratt til at intensjonen i dette delprosjektet er fulgt opp av fylkeskommunen og kommunene, f.eks. gjennom helseovervåking og videreutvikling av et systematisk lokalt og regionalt folkehelsearbeid.

I tillegg er følgende grep foretatt som direkte eller indirekte følger opp dette delprosjektet:

- A. Østfold har vært erfaringsfylke på arbeid med enkle helsekonsekvensvurderinger av politiske saker.
- B. Østfold ble valgt ut som forsøksfylke på prosjektet «Kartlegging og utviklingsarbeid om nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse».
- C. Som en oppfølging av partnerskapsavtalen med Høgskolen i Østfold om Østfoldhelse, har deres ekspertgruppe på sosiale ulikheter i helse blitt videreført. Dette har også medført at fylkeskommunens initiativ om å besøke det verdensledende miljøet på arbeid for å redusere sosiale ulikheter i helse, ved University College London, ble fulgt opp. En delegasjon på 5 sentrale medarbeidere ved høgskolen besøkte miljøet i 2015. Det vurderes fortsatt om det er mulig å inngå en mer forpliktende samarbeidsavtale mellom de to instansene.
- D. Fylkeskommunen har meldt seg inn i Verdens Helseorganisasjon sitt nettverk «Regions for Health Network», som har et potensial til å bli en viktig samarbeidspartner.
- E. Fylkeskommunen har besluttet å gjennomføre Ung Data og en større befolkningsundersøkelse i kommende økonomiplanperiode.
- F. Levekårkartlegginger og byutvikling i Sarpsborg og Fredrikstad, med støtte fra regionale folkehelsemidler.
- G. Fylkeskommunen har utarbeidet en tverrsektoriell folkehelsestrategi.
- H. Regional kompetanseplan har et stort fokus på arbeid for å redusere sosiale ulikheter.

2. Innsats rettet mot arbeidslivet

Østfold fylkeskommune har tidligere bevilget 400.000 kroner til en utredning av NAV Østfold. Den skal analysere hvordan organisasjonen kan videreutvikles som en

folkehelseaktør, med et spesielt fokus på å redusere sosiale ulikheter i helse.

Som en oppfølging av besøket ved University College London i London, har Høgskolen i Østfold tatt initiativ til et lignende delprosjekt som også skal belyse hvilke særegne faktorer i Østfoldsamfunnet som kan ha betydning for de sosiale ulikhetene vi ser. Det arbeides nå for å sikre at disse to ulike initiativene sees i sammenheng. I stedet for å lage én utredning av NAV, planlegges det å lyses ut stipender til mer enn 10 masterstudenter som ønsker å forske på NAV Østfold.

3. Prosjekt Grytidlig innsats

All faglitteratur legger stor vekt på folkehelseinnsats i barnas første leveår skal man lykkes med å redusere sosiale ulikheter i helse. Sammen med Fredrikstad kommune er det igangsatt et prosjekt der de har fokus på tidlig intervensjon og utjevning av sosiale forskjeller gjennom ekstra hjemmebesøk i spe-/småbarnsalder med fokus på foreldrerollen/foreldreveiledning. Dette vil bli foretatt i områder med større levekårsutfordringer, ikke minst i bydeler med mange innvandrere. I tillegg skal det gjennomføres temakvelder for foreldrene som skal bidra til at de har et mer bevisst fokus på sine roller. Prosjektet startet høsten 2015 og vil vare i tre år fra da. Prosjektet vil nå anslagsvis 250 barn/familier.

4. Byutvikling for å redusere sosiale ulikheter i helse

Arbeidet med å etablere et bynettverk i Østfold som fokuserer på strategier som kan bidra til å redusere de store og økende sosiale ulikhetene mellom bydeler startet våren 2015. Dette er et tema som de store byene allerede prioriterer. Det legges frem en egen politisk sak på nyåret, som skal avgjøre endelig formål og innretning.

5. Ung frivillighet og demokratiutvikling

Arbeidet er foreløpig fulgt opp gjennom prosjektet «Fri Villig», som er et samarbeid med Inspiria og Ungt Entreprenørskap (UE). De har hvert år 60.000 elevtreff. De skal bruke sine møter med barn og unge til holdningsskapende arbeid når det lar seg gjøre: De skal motivere disse til å bli samfunnsansvarlige borgere som gjennom livsløpet tar ansvar for fellesskapet, gjennom deltagelse som frivillige (ledere/vanlig frivillige/ deltagere). Styret i Østfoldhelsen er styringsgruppe.

6. Helsefremmende barnehager, grunnskoler og videregående skoler

Arbeidet følges opp gjennom Nettverket for helsefremmende videregående skoler, samt prosjektet «Atten tusen timer». Her er utvalgte barnehager og grunnskoler i ni kommuner med. Det er laget kriterier for hva vi forstår med begrepet helsefremmende barnehager og skoler. Det arbeides med å lage en prosedyre for godkjenning av helsefremmende virksomheter. Styret for Østfoldhelsen er styringsgruppe for «Atten tusen timer».

Økonomisk anslag for årene 2014 og 2015

Det er ikke mulig å gi en eksakt fremstilling av økonomien, f.eks. fordi ikke alle egenandeler blir beregnet og tilsagnsbrev ikke er mottatt.

Til arbeidet med Inkluderende Østfold har det lyktes å fremskaffe følgende statsmidler:

| | |
|-----------------|-------------------------------|
| Statlig støtte: | 3,95 millioner kroner (cirka) |
| Egenandel HiØ: | 700.000 kroner |

Av egne midler er følgende benyttet:

| | |
|--|---|
| Fylkeskommunal støtte til eksterne partnere: | 2,77 millioner |
| Helsefremmende skoler og barnehager: | 3 millioner <i>(Nesten alt er benyttet til arbeidet på de videregående skolene. Cirka 400.000 er benyttet til oppfølging av helsefremmende grunnskoler og barnehager)</i> |

I tillegg er det gitt tilsagn om ytterligere 4 millioner kroner fra Helsedirektoratet, med forbehold om endringer i kommende statsbudsjetter. Kommuner som er med i prosjektet Helsefremmende lokalsamfunn har også forpliktet seg til å stille minimum 4,8 millioner kroner til rådighet i egenandeler.

Fylkesrådmannens vurdering

Prosjektet er forsinket av tre grunner. Det er utfordrende og tidkrevende å finne finansiering til oppfølgingen. Dernest har folkehelseseksjonen i hele perioden hatt betydelig redusert bemanning. Til slutt er det oppstått en rekke uforutsette og tidkrevende arbeidsoppgaver, som har måttet gis forrang.

Fylkesrådmannen har tidligere tilrådt at det bør søkes om støtte til arbeidet fra regionalt partnerskapsfond, men prosjektet har ikke benyttet seg av denne muligheten. Prosjektet har derimot lyktes med å finne ekstern finansiering til mange av prosjektene, f.eks. ved å følge opp nasjonale utlysninger. En ulempe med det er at man må utnytte de handlingsrom som løpende oppstår, som medfører at eksterne forhold påvirker fremdrift og prioriteringer. Blant annet ubenyttede lønnsmidler på folkehelseseksjonen har gjort det mulig å bidra med delfinansiering av flere av prosjektene.

Fylkesrådmannen vil på denne bakgrunnen tilrå at Inkluderende Østfold forlenges med ytterligere to år. Flere av delprosjektene er i en tidlig fase og mange virker lovende. En utfordring blir å spre erfaringer med sikte på at mindre utviklingsprosjekter implementeres i en større skala. Det er nødvendig for å sannsynliggjøre effekter.

Ideen om å sikre nasjonal støtte til utvikling og oppfølging av mer helhetlige konsepter for å redusere sosiale ulikheter i helse bør heller ikke fravikes. Fylkesrådmannen vil vurdere løpende om det finnes et handlingsrom til å sikre dette. Et slikt initiativ ligger i så fall trolig noen år frem i tid.

Inkluderende Østfold er en delstrategi til fylkeskommunen i arbeidet for å redusere sosiale ulikheter i helse. Viktig innsats gjøres også på andre områder, for eksempel en rekke initiativ for å øke gjennomføringsgraden på videregående skoler.

Fylkesrådmannens forslag til vedtak

1. Status i arbeidet med prosjektet «Inkluderende Østfold» 2014-2016 tas til orientering.
2. Inkluderende Østfold forlenges i 2 år til ut 2018.

Sarpsborg, 15. oktober 2015

Atle Haga
fylkesrådmann

Hilde M. Brandsrud
fylkesdirektør